

Sygn. akt XVII GC 3162/15

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 17 listopada 2015 roku

Sąd Rejonowy dla miasta stołecznego Warszawy w W., Sąd Gospodarczy,
XVII Wydział Gospodarczy

w składzie następującym:

Przewodniczący: SSR Piotr Kielkiewicz

Protokolant: Barbara Skrzypińska

po rozpoznaniu w dniu 17 listopada 2015 roku, w W., na rozprawie

sprawy z powództwa (...) **Spółki Akcyjnej z siedzibą w T.**

przeciwko **K. K.**

o zapłatę odsetek ustawowych od kwoty 9.289,28 złotych

1. oddala powództwo
2. zasądza od powoda (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w T. na rzecz pozwanego K. K. kwotę 1.217 (tysiąc dwieście siedemnaście) złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Sygn. akt XVII GC 3162/15

UZASADNIENIE

W pozwie z dnia 26 lipca 2013 r. (data stempla pocztowego) powód (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w T. wniósł o zasądzenie od pozwanego K. K. kwoty 9.289,28 zł z odsetkami ustawowymi od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty oraz domagał się zwrotu kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego.

W uzasadnieniu powód wskazał, że prowadzi działalność gospodarczą w branży transportowej, a swoje usługi świadczy również za pośrednictwem podwykonawców. Powód podniósł, iż w dniu 23 października 2012 roku dokonał omyłkowo zapłaty na rzecz pozwanego wynagrodzenia za dokonaną usługę transportu w wysokości 9.289,28 złotych, pomimo tego, że pozwany pismem z dnia 15 października 2013 roku dokonał w całości potrącenia przysługującej mu wierzytelności objętej fakturą VAT nr (...). Powód wskazał, iż akceptował dokonane potrącenie, a wypłata wynagrodzenia nastąpiła na skutek omyłki działu księgowości.

W dniu 29 listopada 2013 r. został wydany nakaz zapłaty w postępowaniu upominawczym, uwzględniający żądanie pozwu w całości.

Pismem z dnia 2 grudnia 2013 roku (data wpływu do Sądu) powód cofnął pozew, co do kwoty należności głównej, podtrzymując żądanie w pozostałym zakresie (k. 35).

W sprzeciwie od nakazu zapłaty pozwany zaskarżył przedmiotowy nakaz zapłaty w całości, wnosząc o oddalenie powództwa i zasądzenie kosztów postępowania.

W uzasadnieniu pozwany wskazał, iż powód w chwili spełnienia świadczenia wiedział, że nie był do świadczenia zobowiązany, gdyż wcześniej otrzymał oświadczenie o potrąceniu złożone przez pozwanego. W ocenie pozwanego, powód nie wykazał więc zasadności roszczenia powołując się w tym zakresie na art. 411 pkt 1 k.c.

Postanowieniem z dnia 12 lutego 2015 roku Sąd umorzył postępowanie, co do kwoty należności głównej w wysokości 9.289,28 zł (k. 53).

Na rozprawie w dniu 17 listopada 2015 roku pełnomocnik pozwanego podtrzymał dotychczasowe stanowisko i jednocześnie oświadczył, iż pozwany nie dokonał zwrotu kwoty wskazanej w pozwie, a tym samym cofnięcie pozwu nie nastąpiło na skutek spełnienia świadczenia.

Sąd Rejonowy ustalił następujący stan faktyczny.

K. K. wykonał na rzecz (...) Spółka akcyjna w T. przewóz. Za wykonanie usługi transportowej należne pozwanemu wynagrodzenie wynosiło 9.289,28 złotych i zostało objęte wystawioną przez pozwanego w dniu 17 sierpnia 2012 roku fakturą VAT nr (...), w której wskazano termin płatności do dnia 1 października 2012 roku.

(okoliczność bezsporna, faktura k. 16)

(...) Spółka akcyjna w T. posiadała w stosunku do K. K. wierzytelności w kwocie, co najmniej 9.289,28 zł, objęte fakturami nr (...).

(okoliczność bezsporna, kompensata k. 17)

Pismem z dnia 15 października 2012 roku K. K. złożył (...) Spółka akcyjna w T. oświadczenie o potrąceniu wierzytelności objętej fakturą VAT nr (...) w wysokości 9.289,28 zł z wierzytelnością (...) Spółka akcyjna w T. objętej fakturami nr (...) w wysokości 9.289,28 zł. Ww. oświadczenie dotarło do (...) Spółka akcyjna w T. przed datą dokonania płatności w dniu 23 października 2012 roku.

(kompensata k. 17, potwierdzenie k. 18, fakt uznany za przyznany stosownie do art. 230 k.p.c.)

W dniu 23 października 2012 roku (...) Spółka akcyjna w T. dokonała zapłaty na rzecz K. K. wynagrodzenia w kwocie 9.289,28 złotych objętego fakturą VAT nr (...).

(potwierdzenie k. 18)

Powód pismem z dnia 15 lipca 2013 roku skierował do pozwanego wezwanie do zapłaty kwoty 9.289,28 złotych.

(wezwanie do zapłaty k. 19)

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie powołanych wyżej dowodów z dokumentów, które w ocenie Sądu nie budzą wątpliwości, co do swej wiarygodności i autentyczności. Zdaniem Sądu, dokonując oceny przedstawionych dokumentów brak jest podstaw do przyjmowania, iż zostały one w jakikolwiek sposób zmanipulowane, a tym samym aby można było uznać je za niewiarygodny materiał dowodowy w oparciu, o który nie byłoby podstaw do dokonywania ustaleń faktycznych w sprawie.

Przy tym stan faktyczny w sprawie Sąd ustalił także stosownie do art. 230 k.p.c. Powód bowiem pomimo doręczenia sprzeciwu k. 63 nie ustosunkował się do twierdzeń pozwanego, w tym do okoliczności otrzymania oświadczenia o potrąceniu przed datą wykonania przelewu w dniu 23 października 2012 roku (k. 39v), a tym samym wiedzy, o braku konieczności spełnienia świadczenia.

Należy przy tym podkreślić, iż każda ze stron w ramach postępowania winna w sposób jednoznaczny i wyraźny ustosunkowywać się do twierdzeń strony przeciwnej (por. wyrok SN z dnia 9 lipca 2009 r., sygn. akt III CSK 341/08, LEX nr 584753 i orzecznictwo tam wskazane). Nie wywiązanie się z powyższego zaś obowiązku musi rodzić po stronie

jednej lub drugiej strony negatywne konsekwencje w sferze dowodowej (por. art. 230 – 232 k.p.c.). Przy tym podkreślić należy, iż obowiązek stron do jednoznacznego wskazywania twierdzeń, zarzutów i dowodów wynika także z zasady lojalności procesowej wyrażonej w art. 3 k.p.c.

Mając więc przy tym także na uwadze treść uzasadnienia pozwu i wskazywanie przez powoda na fakt uprzedniego zaakceptowania złożonego oświadczenia o potrąceniu i pomimo powyższego dokonania wypłaty wynagrodzenia (na skutek mającej mieć miejsce omyłki) (k. 3), powyższy fakt należało uznać za fakt uznany za przyznany.

Sąd Rejonowy zważył, co następuje.

Powództwo podlegało oddaleniu.

Na wstępie przedmiotowych rozważań należy wskazać, iż zgodnie z zasadą *da mihi factum, dabo tibi ius*, powód zobowiązany był do dokładnego określenia żądania i wskazania uzasadniających je okoliczności faktycznych (art. 187 § 1 k.p.c.), natomiast określenie podstawy prawnej należy do sądu, który nie jest związany wskazanymi przez powoda przepisami prawa materialnego (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 26 czerwca 1997 r., sygn. akt I CKN 130/97, LEX nr 78438 oraz z dnia 23 lutego 1999 r., sygn. akt I CKN 252/98, OSNC 1999, nr 9, poz. 152). Wskazać też należy, iż w myśl art. 321 k.p.c. Sąd nie może wyrokować co do przedmiotu, który nie był objęty żądaniem pozwu, ani zasądzać ponad żądanie. Zgodnie też z utrwalonym orzecznictwem wskazana przez powoda podstawa faktyczna dochodzonego roszczenia jest dla Sądu bezwzględnie wiążąca, konstrukcja prawna rozstrzygnięcia należy zaś do sądu, który nie jest związany podstawą prawną powództwa i może badać jej prawidłowości.

W przedmiotowej sprawie w oparciu o podane w pozwie przez powoda okoliczności faktyczne należało przyjąć, iż powód swoje roszczenie wywodził z mającego mieć miejsce faktu spełnienia świadczenia na rzecz pozwanego z tytułu wynagrodzenia w kwocie 9.289,28 złotych objętego fakturą VAT nr (...), pomimo jego wygaśnięcia na skutek złożonego wcześniej przez pozwanego oświadczenia o potrąceniu.

Należy przy tym wskazać, że pomiędzy stronami niesporny był fakt złożenia przez pozwanego oświadczenia o potrącenia (fakt istnienia stanu potrącalności wierzycelności przedstawionych do potrącenia w rozumieniu art. 498 k.c.) jak i fakt uiszczenia pomimo złożenia tegoż oświadczenia wynagrodzenia na rzecz pozwanego. Pozwany powyższego nie kwestionował, podnosząc, iż powód w chwili spełnienia świadczenia wiedział, iż nie był do świadczenia zobowiązany.

Roszczenie powoda podlegało więc ocenie na podstawie przepisów regulujących nienależne świadczenie, które jest szczególnym przypadkiem bezpodstawnego wzbogacenia (tak W. Dubis [w:], E. Gniewek (red.), P. Machnikowski (red.), Kodeks cywilny. Komentarz, Warszawa 2013, s. 700).

Zgodnie z art. 410 § 2 k.c. świadczenie jest nienależne, jeżeli ten, kto je spełnił, nie był w ogóle zobowiązany lub nie był zobowiązany względem osoby, której świadczył, albo jeżeli podstawa świadczenia odpadła lub zamierzony cel świadczenia nie został osiągnięty, albo jeżeli czynność prawna zobowiązująca do świadczenia była nieważna i nie stała się ważna po spełnieniu świadczenia. W ww. przepisie ustawodawca przewidział cztery przesłanki nienależności świadczenia. Zająście którejkolwiek z nich może uzasadniać żądanie zwrotu świadczenia.

W przedmiotowej sprawie mieliśmy do czynienia z zaistnieniem pierwszej przesłanki. Świadczenie jest nienależne, jeżeli ten, kto je spełnił, nie był w ogóle zobowiązany lub nie był zobowiązany względem osoby, której świadczył (*conditio indebiti*). O zaistnieniu tej kondykcji możemy mówić wówczas, gdy do świadczenia dochodzi w sytuacji w której, w dacie jego spełnienia zobowiązanie już nie istniało. Nie ma przy tym znaczenia to czy zobowiązanie nie istniało w ogóle nigdy czy też w chwili spełnienia świadczenia już wygasło.

Powód co nie było sporne w dniu 23 października 2012 roku spełnił świadczenie na rzecz pozwanego z tytułu wynagrodzenia z umowy, co do której wystawiono fakturę nr (...), pomimo tego, iż w tej dacie zobowiązanie już wygasło na skutek skutecznego złożenia przez pozwanego oświadczenia o potrąceniu (art. 498 k.c.).

W tej sytuacji konieczna więc była ocena tego czy w sprawie zachodził przypadek wyłączający roszczenie o zwrot świadczenia nienależnego.

Zgodnie bowiem z art. 411 k.c. nie można żądać zwrotu świadczenia jeżeli:

3. spełniający świadczenie wiedział, że nie był do świadczenia zobowiązany, chyba że spełnienie świadczenia nastąpiło z zastrzeżeniem zwrotu albo w celu uniknięcia przymusu lub w wykonaniu nieważnej czynności prawnej;
4. spełnienie świadczenia czyni zadość zasadom współzycia społecznego;
5. świadczenie zostało spełnione w celu zadośćuczynienia przedawnionemu roszczeniu;
6. świadczenie zostało spełnione, zanim wierzytelność stała się wymagalna.

W przedmiotowej sprawie pozwany powoływał się na zaistnienie okoliczności wskazanych w punkcie 1 art. 411 k.c., podnosząc, iż powód w chwili spełnienia świadczenia wiedział, że był już wobec pozwanego zobowiązany i nie musiał spełnić świadczenia.

W ocenie Sądu na podstawie okoliczności faktycznych ustalonych w sprawie należało przyjąć, iż zachodziły przesłanki warunkujące oddalenie roszczenia kondykcyjnego wskazane w art. 411 pkt 1 k.c. Sam bowiem powód w pozwie wskazywał, iż akceptował fakt dokonanego przez pozwanego potrącenia (a tym samym i fakt wygaśnięcia wierzytelności pozwanego na skutek złożenia oświadczenia o potrąceniu – art. 498 § 2 k.c.), a pomimo powyższego świadczenie spełnił. Z powyższego wynika więc, iż powód wiedział w chwili spełnienia świadczenia, że nie istniał już po jego stronie obowiązek zapłaty na rzecz pozwanego, a pomimo powyższego świadczenie spełnił. Przy tym powód nie ustosunkował się do okoliczności związanych z faktem otrzymania oświadczenia o potrąceniu przed dokonaniem płatności, nie wskazał poza gołosłownym powołaniem się na „omyłkę działu księgowego” przyczyn dla których pomimo otrzymania takowego oświadczenia zapłata została dokonana. Należy zaś podkreślić, iż w przypadku osób prawnych uznać należy, iż osoba ta wie, że nie jest zobowiązana wtedy, gdy w ramach jej struktury znajduje się informacja, z której wynika brak zobowiązania, choćby nawet nikt (a zwłaszcza osoba bezpośrednio realizująca jakąś czynność) o tym w rzeczywistości nie wiedziała. Innymi słowy, osoba prawna ponosi tu ryzyko organizacyjne (tak P. Księżak [w:] K. Osajda (red.), Kodeks cywilny. Komentarz. Tom II, Warszawa 2013, s. 377). To więc, że dział księgowy „omyłkowo” dokonał płatności w sytuacji, w której powód wiedział, iż do spełnienia świadczenia nie był zobowiązany (należało jak już wskazano przyjmować, iż informacja ta w ramach struktury powoda się znajdowała) nie może także per se prowadzić do przyjęcia, iż powód spełniając świadczenie działał w błędzie i to takim, którego przy dochowaniu należytej staranności nie mógł uniknąć (por. W. Dubis [w:], E. Gniewek (red.), P. Machnikowski (red.), Kodeks cywilny. Komentarz, Warszawa 2013, s. 706). Jak już zostało wskazane osoba prawna ponosi ryzyko związane z niewłaściwym przepływem informacji w ramach swojej struktury. Z tego też względu brak wiedzy pracownika np. działu księgowego wykonującego przelew, o tym, że nie istnieje już konieczność spełnienia świadczenia nie może prowadzić do przyjęcia braku wiedzy po stronie osoby prawnej. To obowiązek powoda jako spółki jest odpowiednie zorganizowanie pracy w tym sprawne informowanie swoich pracowników.

Podsumowując skoro zostało wykazane, iż zachodziły podstawy do wyłączenia zwrotu świadczenia nienależnego, powództwo (po cofnięciu podtrzymane pozostało jedynie roszczenie w zakresie odsetek od należności głównej) podlegało oddaleniu. Przy tym powód nie wskazywał aby spełnienie świadczenia nastąpiło z zastrzeżeniem zwrotu albo w celu uniknięcia przymusu lub w wykonaniu nieważnej czynności prawnej, a Sąd przy tym w oparciu o posiadany materiał dowodowy zaistnienia takich okoliczności nie ustalił.

O kosztach postępowania Sąd orzekł na podstawie art. 98 § 1 k.p.c. i art. 108 § 1 k.p.c., zgodnie z zasadą odpowiedzialności za wynik procesu. To powoda należało uznać za stronę przegrywającą proces, w tym także w zakresie cofniętej części powództwa. Zasadą jest (art. 203 § 2 k.p.c.), że w wypadku cofnięcia pozwu obowiązek zwrotu kosztów procesu na rzecz pozwanego, na jego żądanie, obciąża powoda bez względu na przyczynę cofnięcia. Odstępstwo od tej zasady jest dopuszczalne o ile powód wykaże, że wystąpienie z powództwem było niezbędnym dla

celowego dochodzenia praw lub celowej obrony, z uwzględnieniem okoliczności istniejących w dacie wytoczenia pozwu (por. postanowienie SN z dnia 12 kwietnia 2012 r., sygn. akt II CZ 208/11, LEX nr 1214570). W przedmiotowej sprawie powód nie wykazał tejże okoliczności, w tym nie wykazał aby cofnięcie pozwu było wynikiem zaspokojenia jego wymagalnego roszczenia, czemu pozwany wyraźnie zaprzeczył (k. 64). Wobec powyższego powód obowiązany jest zwrócić na rzecz strony pozwanej koszty niezbędne do celowego dochodzenia praw. Na koszty procesu poniesione przez pozwanego składało się zaś wynagrodzenie w osobie adwokata ustalone zgodnie z § 6 pkt 5 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz. U. 2002 nr 163 poz. 1348) w wysokości 1.200 zł i opłata skarbową od pełnomocnictwa – 17 zł.

W związku z powyższym Sąd orzekł jak w sentencji wyroku.